

CONSTANTIJN HUYGENS (BERGEN-OP-ZOOM)
AAN JOHAN ALBERT BAN [HAARLEM]
30 JUNI 1638
1866

Samenvatting: Huygens stuurt Ban een brief door van Mersenne, die hij al enige tijd in bezit had, maar die door de drukte was blijven liggen.

Bijlage: Mersenne aan Ban, 23 mei 1638 (verloren).

Over een antwoord door Ban is niets bekend.

Primaire bronnen: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIV, nr. 263, fol. 323r: klad (autograaf).

— Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLV, nr. 263, fol. 90v: later afschrift naar klad (Constantijn [V] Huygens).

Vroegere uitgaven: Worp 2, nr. 1866, p. 372: samenvatting.

— Waard 7, nr. 672, p. 321: onvolledig (<In causâ sunt ... hominem occupatum.>).

Namen: Joost van der Graft; Marin Mersenne.

Plaats: Noordgeest.

Titels: *De brevitae vitæ* (Seneca); *Bellum civile* (Lucanus).

Glossarium: musica (muziek).

Transcriptie

Bannio.

¹Ultimo Junii 1638, Noordgeest.

In causâ sunt, vir amplissime, tot rerum avocamenta quibus me obrui in hoc pistrino. Nosti, quod Patri Mersennii, Antharmonistæ tui, epistola, quam vides, aliquot septimanis inter schedas meas latuit, neglecta vel dilata. Neutrum enim diffiteor, humanitate tuâ securè fretus. Excusa igitur, ut soles, ²hominem occupatum, à quo (ut apud veteres legitur) inter omnes convenit nullam rem bene exerceri posse; quando districtus animus nihil altius ³repetit, sed omnia velut inculcata respuit. ⁴ Seneca sic, ni fallor, pronunciavit: nam libris hic non sumus instructi. Vale, mi Banni, et quam brevi publico impertire statueris quæ ad rem musicam commentatus es, ubi commodum erit, ⁵indicato

studiosissimo tui
C. H.

In Castris ad Bergam-op-Zomium, pridie Calendas Quintiles MDCXXXIIX.

De ⁶Vandergraltio cum stupore dolui; ⁷hoc, pars vilissima rerum, amissæ potuistis opes!

1. <Ultimo Junii 1638> ontbreekt in KA XLV.

2. Naar Seneca, *De brevitae vitæ*, VII, 3: 'Denique *inter omnes convenit nullam rem bene exerceri posse ab homine occupato*, non eloquentiam, non liberales disciplinas, *quando districtus animus nihil altius recipit, sed omnia velut inculcata respuit.*' (De erop volgende zin luidt: 'Nihil minus est hominis occupati quam vivere; nullius rei difficilior scientia est.')

3. Het woord <repetit> is het enige verschil met Seneca's tekst.

4. In de marge: 'Seneca, *De brevitae vitæ.*'

5. In KA XLV lijkt te staan: <iudicato>.

6. KA XLV: <Vandergrulsio>.

Vertaling

Aan Ban.

30 juni 1638, Noordgeest.

De schuld, waarde heer, ligt in de afleidingen door de vele zaken, waarmee ik mezelf in deze tredmolen heb overladen. Weet dat de voor u bestemde ⁸brief van uw muzikale tegenpool Pater [Marin] Mersenne, die u voor zich heeft, gedurende enkele weken tussen mijn boeken schuilging, verwaarloosd of vertraagd. Ik ontken echter geen van beide, vast vertrouwend op uw welwillendheid. Verontschuldig dus, zoals u pleegt te doen, ‘de drukbezette man, *door wie* (zoals gelezen wordt bij de klassieken), ⁹*wat door iedereen beaamd wordt, geen enkele zaak tot een goed einde kan worden gebracht, omdat een afgeleide geest niets verhevens naar voren kan halen, maar alles als verachtelijk weer verwerpt.*’ Seneca heeft het, als ik me niet vergis, zo verwoord: maar wij hebben de boeken hier niet bij de hand. Gegroet, mijn Ban, en zodra u hebt besloten de dingen die u met betrekking tot de muziek hebt overdacht in de openbaarheid te brengen, stuur dan wanneer het u schikt een bericht aan

de u toegenegen
Constantijn Huygens.

In het kamp bij Bergen-op-Zoom, 30 juni 1638.

Geschokt heb ik kennis genomen van het treurige bericht over [Joost] van der Graft. ¹⁰Dit hebt gij, verloren rijkdommen, het nietswaardigste deel van alle dingen, veroorzaakt!

7. Lucanus, *Bellum civile*, III, 119-121: ‘... pereunt discrimine nullo, | *Amissæ leges et, pars vilissima rerum,* | Certamen movistis, opes. ...’

8. Het zou heel goed kunnen gaan om de brief van Mersenne die meegestuurd was met de zending voor Huygens, die Mersenne voegde bij zijn schrijven aan Rivet van 23 mei 1638 (Waard 7, nr. 672, pp. 210-211).

9. Seneca, *De brevitate vitæ*, VII, 3: ‘Tenslotte wordt door iedereen beaamd dat een bezet man geen enkele vaardigheid tot een goed einde kan brengen, noch de welsprekendheid, noch een van de vrije kunsten, omdat een afgeleide geest geen enkele verheven idee goed naar voren kan halen, maar alles als verachtelijk weer verwerpt.’ (De volgende zin luidt: ‘De bezette mens kan slechts leven; niets is moeilijker dan dat goed te doen.’)

10. Lucanus, *Bellum civile*, III, 119-121: ‘... wetten *verdwijnen* en gaan teloor zonder onderscheid, *gij, rijkdommen, het nietswaardigste van alle dingen, veroorzaakte* strijd.’

323
166.

in causa sunt, Viri ^{me} ut nōt assuetudinē
quib. ne obui in hoc p̄tine nōt, quod P̄t̄
~~ap̄t̄~~ p̄t̄, Antl̄mōn̄i d̄i, sp̄it̄, quā
videt, aliquē septimanis inter sedes meas lectis,
neglecta ut dilata, neutram diū differet,
Eumantate tuā s̄cure fr̄tus. Excusa igitur,
ut solis, Eminē occupata, a quae (ut apud
Nōt̄ Legitur) idē om̄is conat̄, nullam nō
bonē excitari posse; quādi d̄. trietas animus nihil
alīus reperit, sed om̄ia Nilat inculcat.
in sp̄it̄. P̄t̄ serena t̄i, nō faller, p̄m̄n̄m̄
nam libris t̄i nō sumus instructi. Vale mi
Baroni, ut quā t̄i publici imp̄t̄m̄ p̄t̄m̄
quae ad nōt̄ m̄m̄s̄m̄ commentatus nō, ubi Eumant̄
v̄t, indicatō

In Cartis ad B. ^{quā} quā
fr̄id. Cal. Quintil. 091010000110X.

Studiosiss. t̄i
E.

De Ven̄t̄ḡralis cur̄, Ap̄t̄e doli.
Ere p̄t̄ Nilissima adum̄ am̄ssa p̄t̄m̄ h̄i op̄!